

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2008 vp

Hallituksen esitys 96. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen ja sitä täydentävän suosituksen johdosta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä marraskuuta 2008 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 96. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen ja sitä täydentävän suosituksen johdosta (HE 187/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Liisa Saastamoinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammatikalastajaliitto SAKL ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleiskokous hyväksyi vuonna 2007 kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen ja sitä täydentävän suosituksen. Yleissopimus korvaa ILO:n aikaisemmat kalastajien vähimmäisikää, kalastajien lääkärintarkastusta, kalastajien työsopimuksia ja laivaväen asuntoja kalastusaluksissa koskevat yleissopimukset. Suomi ei ole ratifioinut kyseisiä yleissopimuksia.

Yleissopimuksen tarkoituksena on edistää kalastajien asemaa varmistamalla heille asianmukaiset työ- ja elinolot. Sen määräykset liittyvät kalastusaluksella tehtävää työtä koskeviin vähimmäisvaatimuksiin, palvelussuhteen ehtoihin, asumiseen ja ruokaan, sairaanhoitoon ja terveyden suojeluun sekä sosiaaliturvaan. Yleissopimusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin

kalastajiin ja kalastusaluksiin, jotka harjoittavat kaupallista kalastusta, myös itsenäisiin yrittäjiin. Kalastajaksi katsotaan jokainen henkilö, joka missä tahansa ominaisuudessa toimii tai työskentelee millä tahansa kalastusaluksella lukuun ottamatta luotseja, merivoimien henkilökuntaa, henkilöitä, jotka ovat hallituksen palveluksessa, maissa työskenteleviä henkilöitä, jotka hoitavat työtehtäviä kalastusaluksella, ja kalastuksen tarkkailijoita.

Esityksen mukaan yleissopimusta ei tässä vaiheessa hyväksytä, koska se edellyttäisi lainsäädännöllisiä muutoksia erityisesti työsuojelua ja laivatyötä koskeviin säännöksiin. Tarvittavat muutokset ovat osaltaan samoja, joita ILO:n vuodelta 2006 olevan merityötä koskevan yleissopimuksen hyväksyminen edellyttää.

Yleissopimus kuuluu osittain Euroopan yhteisöjen yksinomaiseen toimivaltaan, jonka vuoksi komissio on antanut ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jolla jäsenvaltiot valtuutetaan ratifioida

maan yleissopimus ja tallentamaan ratifiointiasiakirjansa ILO:n työtoimiston pääjohtajalle 31 päivään joulukuuta 2012 mennessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuonna 2007 hyväksymän kalastusalan työtä koskevan yleissopimuksen tarkoituksena on turvata kalastusalan tasapuoliset toimintaedellytykset ja varmistaa kalastajille asianmukaiset työ- ja elinolot. Sopimuksen taustalla on ILO:n helmikuussa 2006 hyväksytty merityötä koskeva yleissopimus, jonka ulkopuolelle rajattiin kalastusalan työ.

Yleissopimusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkiin kalastajiin, myös itsenäisinä yrittäjinä toimiviin kalastajiin, ja kalastusaluksiin, jotka harjoittavat kaupallista kalastusta. Sopimusta on sovellettava kokonaisuudessaan vähintään 24 metriä pitkiin kalastusaluksiin, jotka viipyvät pyyntimatalla kauemmin kuin seitsemän päivää. Sääntelyn ulkopuolelle voidaan kansallisesti sulkea kalastusaluksia ja kalastajaryhmiä, jotka ovat sopimuksen soveltamisen kannalta ongelmallisia. Sopimuksella on merkitystä erityisesti niissä maissa, joissa on suuria kalastusaluksia, joilla on paljon työsuhteisia kalastajia ja jotka viipyvät kalastusalueilla pitkään.

Kalastus on maatalouden ja rakennus- ja kaivostyön ohella yksi maailman vaarallisimmista ammateista. Arvioiden mukaan kalastajia on maailmassa noin 41 miljoonaa, joista 93 prosenttia toimii kehitysmaissa. Kalastustyön vaarallisuuden vuoksi kalastusalan työtä koskeva yleismaailmallinen yhteistyö ja sopimustoiminta ovat erittäin tärkeitä. Kalastajat erityisesti kehitysmaissa tarvitsevat erityistä suojaa, ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n hyväksymät sopimukset ovat merkittäviä pyrittäessä luomaan ka-

lastusosalalle yleismaailmalliset vähimmäissäännöt, joita tulee noudattaa kaikilla aluksilla ja kaikkialla maailmassa. Valiokunta pitää yleissopimuksen kansainvälistä voimaansaattamista kalastusalan toimintaedellytysten ja kalastajien vähimmäistyöehtojen turvaamisen kannalta tärkeänä.

Suomessa on arviolta 2 500 kalastajaa, joista noin 1 000 henkilöä harjoittaa kalastusta päätoimisina ammatinharjoittajina. Työsuhteisia kalastajia arvioidaan olevan noin 20—100. Kalastusaluksia meri- ja sisävesillä on yhteensä 3500. Suurin osa on pieniä aluksia, joiden kalastusmatkat ovat lyhytkestoisia ja joilla kalastetaan omistajavoimin. Vuonna 2007 rekisterissä oli ainoastaan 16 vähintään 24 metrin mittaista kalastusaluksia.

Yleissopimusta sovelletaan kaikkiin kaupallista kalastusta harjoittaviin kalastajiin, myös itsenäisiin ammatinharjoittajiin. Sopimuksen sääntelyn ulkopuolelle voidaan kuitenkin jättää erikseen määriteltäviä kalastaja- ja kalastusalusryhmiä, jos sopimuksen soveltaminen näihin ryhmiin on ongelmallista. Suomen kalastuselinkeinon erityispiirteiden vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto selvittää ennen sopimuksen ratifioimista missä määrin itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat kalastajat olisi mahdollista sulkea sopimuksen määräysten ulkopuolelle.

Hallituksen esityksen mukaan Suomen lainsäädäntö on pääosin yleissopimuksen vaatimusten mukainen. Sopimuksen hyväksyminen edellyttää kuitenkin muutoksia ja tarkennuksia erityisesti laivatyötä ja työsuojelua koskeviin säännöksiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännöllisten ja käytännöllisten esteiden poistami-

seksi, niin että yleissopimus voidaan ratifioida mahdollisimman pian.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta ei tässä vaiheessa hyväksyisi Genevessä pidetyssä kansainvälisessä työkonferenssissa 14 päivänä kesäkuuta 2007 hyväksyttyä Kansainvälisen työjärjestön suositusta nro 199, joka koskee kalastusalan työtä, otetaan huomioon tarpeellisin osin tulevassa lainsäädäntötyössä.

sen työjärjestön yleissopimusta nro 188, joka koskee kalastusalan työtä ja

että Genevessä pidetyssä kansainvälisessä työkonferenssissa 14 päivänä kesäkuuta 2007 hyväksytty Kansainvälisen työjärjestön suositusta nro 199, joka koskee kalastusalan työtä, otetaan huomioon tarpeellisin osin tulevassa lainsäädäntötyössä.

Helsingissä 20 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
vpj. Jukka Gustafsson /sd
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Anna-Maja Henriksson /r
Johanna Karimäki /vihr
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd

Markus Mustajärvi /vas
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Jyrki Yrttiaho /vas
vjäs. Juha Rehula /kesk
Pentti Tiusanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

neuvotteleva virkamies Marjaana Kinnunen.